

2020 – ANUL IORGA, ANUL SĂMĂNĂTORIȘTILOR (XXI):

Dacă n'ar fi dușmănia care desparte familiile fruntașe ...- Josephstadt!

- cine stătea aici era Maieran - nobil în cuvinte și apucături ...!

Anul Iorga
Anul sămănătoristilor

Romînul venit din alte părți se simte bine în acest mediu vioiu și fin, unde se înțelege foarte bine alusia și gluma.

Dacă n'ar fi dușmănia care desparte familiile fruntașe și oarecare predominare a spiritului german, (...) stările culturale din Sibiiul ... ar mulțami și mai mult ...

prin cultură un organism social

cine stătea aici era Maieran ...

Nu e vorba de cît timp ai născut o carte, ci de cît timp ai purtat-o!

Tărani români din Sibiu

Convorbirile alese, iubirea pentru literatură o deosebire spre cinstea ei ...

șagunism - tribunism - sămănătorism

Picu pîrîrut

Cugetarea „Nu e vorba de cît timp ai născut o carte, ci de cît timp ai purtat-o” (Sămănătorul, 1906), ne poate ajuta să înțelegem de ce fiecare sibian ar trebui să cunoască și lucrarea „Neamul românesc în Ardeal și Țara Ungurească” (1906): «Încă din timpuri destul de depărtate se întîlnesc Romîni în acest Sibiiu care, la începutul începuturilor, trebuie să fi fost un sat al lor, împrejmuit cu ziduri și ridicat la înălțimi de bogăție și lumină de către oaspeții germani. În curtea bisericii din noul cartier al lui Iosif al II-lea, *Josephstadt*, se află pe latura cimitirului bușnit de morminte o frîntură de piatră albă pe care slove frumoase înseamnă anul 1631, numele Vlădicăi românesc Ghenadie al Bălgradului și al lui Stan ctitorul.

A fost deci în Sibiiu încă de atunci, undeva pe la margene, o așezare de Romîni, săteni săraci cu case mărunte și șubrede, pentru cari s'a simțit și nevoia de a se înălța o biserică. Poate să fi fost pe locul acelei în umbra căreia se află astăzi inscripția, poate, iarăși, să fi trăit și căzut în ruine aiurea. Dar mărturia ei netăgăduită rămîne, veche amintire de viață între multele amintiri ale morții, risipite aicea. De jur împrejurul cetății, dincolo de platoșa zidurilor, se întindeau livezi și cîmpuri. În mijlocul lor se așezaseră muncitori din neamul nostru, cari erau folositori Sașilor și puteau fi suferiți în acest loc ce nu era sfințit prin privilegiu și nu ridica la nici-o înălțime de drept pe locuitorii lui. Nemțește această cingătoare de verdeață se chiamă *Maierien*, iar românește i s'a zis *Maieri*, **Maierii Sibiiului**: cine stătea aici era *Maieran*.

Harnicii Maierani n'aveau nici-un preț și nici-o cinste, și trecutul lor n'a prea lăsat urme. Încă de pe la începuturile veacului al XVII-lea îndată după Mihai Viteazul, negustori greci, bulgari, armeni și români se deprinseseră a cutreiera, ducând mărfuri răsăritene, de bumbac, mătăasă, piper, săftian, lămâi și mirodenii, văile și câmpiile Ardealului și Ungariei, până departe la Tokaj și Seghedin. Gheorghe Ráköczy cel d'întăiu li dădu dreptul de a-și face singuri judecățile și orice alte acte de drept printr'un birău sau staroste și doisprezece jurați. Alți Crai ardeleni ocrotiră pe acești musafiri „turcești”, și Casa de Austria recunoscă bucuroasă privilegiile negustorilor străini. La început, Compania Grecilor Sibiului, care a ținut până după anul 1850, era într'adevăr cu mult mai mult grecească. Dar pe încetul României străbătură în ea, mai ales pe vremea stăpînirii de către Austriaci a Olteniei vecine. (...) Acuma Sibiul avea negustori români statornici, cari priviau foarte de sus pe Măieranii hotarului de ogoare, oameni bogăți, ale căror femei încărcate cu aurării și pietre scumpe se certau între ele în privința dreptului de a merge mai înainte la slujba bisericească.

Dintru întăiu, Grecii nu fură îngăduiți a-și face biserică în cetate sau la margine măcar, și ei mergeau la liturghie sau își duceau morții tocmai la Bungard, unde cu multă greutate își clădiseră un lăcaș de piatră, ajutînd și Maria Bălăceanu, fiica de Domn pribeagă. Cînd însă Unirea cu Roma dădu legii românești o formă nouă plăcută Cîrmuirii, României din Maieri căpătară voia de a-și face o biserică pe locul iesuiților. Politica lui Iosif al II-lea, îngăduitoare pentru toate religiile, lăsă apoi să se înnalte biserică din suburbiul iosefin și capela Grecilor din cetate. Cea d'întăiu, mai nouă cu zece ani decît biserică Uniților, era în afară de ziduri, așa încît putu să se întindă mai mult, să se încunjure cu un cimitir și să înnalte turn. Ea fu clădită așa trainic și frumos, în fel nemțesc firește, cum se vede astăzi, prin dărnicia unui Grec din Companie, Hagi Costandin Pop, al cărui fiu, mare patron al bisericii părințești, a fost vestitul bancher Zenovie Pop, unul din directorii Băncii Austriece. Cea de a doua a fost la început numai o casă de rînd în mijlocul unei curți mari: biserică schismatică se ascundea ca aiurea, pe pămînturile turcești, înaintea intoleranței Sașilor stăpîni și a Guvernului, - a luteranilor, și a catolicilor. Cînd se văzu că nu se poate ținea în Unirea cu Roma întregă Romînimea ardeleană, **Neuniții** căpătară un episcop, sau mai bine o jumătate de episcop, căci Dionisie Novacovici primi titlul de Vlădică ardelean fără a pierde pe acel sîrbesc de episcop al Budei și câmpiilor Mohaciului. Dionisie stătu în căsuța țerănească a preotului din Rășinari, dar veni și prin Sibiu, iar urmașul său și mai des decît dînsul. Cînd, după Sîrbi, un Romîn, Vasile Moga, ajunsese, cu începutul veacului al XIX-lea, episcop neunit, el se așeză în Sibiu. Aici și-a trăit el toată viața smerită, până ce în adînci bătrînețe îl ajunsese o moarte blîndă și remășițele sale fură așezate lîngă perețele din dreapta al bisericii din suburbiul iosefin. Tot aici fu îngropat ruda sa, harnicul director de școli românești și protopop Moise Fulea. Numai într'un tîrziu, Moga căpătă un urmaș în fiul de negustor macedonean, crescut în cultură sîrbească, **Andrei Șaguna**. Acesta se găsi într'o anume clipă de prefacere în fruntea poporului său și făcu din episcopia sa o Mitropolie prin voința Împăratului recunoscător pentru neclintita credința a Romînilor. Baron al Imperiului, **nobil în cuvinte și apucături** ca orice urmaș de veche familie nobilă, **darnic și strălucitor, mîndru și mărinos**, el a cuprins în lumina persoanei sale întreaga Biserică pe care o înfățișa. Capela grecească trecu în mîinile Romînilor la desființarea Companiei care cuprindea la urmă un singur

membru, Român și acela, fără cunoștință de grecește, și la moartea bunului archimandrit Meletie, venit din București, de altminterea, cel din urmă paroh grecesc.

Aici se sluji de acum înainte românește, în mijlocul cetății, de Mitropolitul însuși sau supt ochii lui. Șaguna visa pe acest loc o strălucită clădire potrivită cu însemnătatea tot mai mare a Românilor din Sibiu și a Mitropoliei ortodoxe. El și lăsă pentru aceasta un fond care stă la temelia clădirii de astăzi. Prin îndemnul și munca lui se făcu tipografia, librăria, ziarul românesc al archidiecesei, acel „**Telegraful român**”, care astăzi tînjește așa de jalnic, cu biata lui prosă miloagă.

Noul avînt economic al Romînimii așeză în vecinătatea Reședinții – o casă ca oricare alta – biurourile băncei „**Albina**”, care se ridică destul de răpede, mulțămită mai ales d-lui Partenie Cosma, foarte sus. Tot prin aceste locuri o impunătoare clădire în trei rînduri se înălță pentru școala de fete, în orașul unde băieții însă n’au decît alegerea între gimnasiul Sașilor și al Ungurilor (acesta și cu un curs de limba românească). Seminariul lui Șaguna se organizează ca o școală model pentru preoțimea ortodoxă și ca un focar al noului spirit național. Strada Măcelarilor, care pleacă de lîngă Bretterul căsărmilor și panoramelor pentru ca să ducă la locul înalt și deschis unde se văd albăstrind aproape munții înalți ai Făgărașului, amenință să ajungă marea stradă a Romînilor Sibiiului, clerici, profesori, avocați, negustori chiar, de și puțini. Învățătura acestor profesii dădu Romînilor din Sibiu un caracter distins, aristocratic, cum nu se întîlnește aiurea în același grad. **Convorbirile alese, iubirea pentru literatură o deosebiră spre cinstea ei.** Scăderea prestigiului Mitropoliei supt Sîrbul Ivacicovici, situația ei atacată supt Mitropolitul Miron, om fără îndoială mîndru și vrednic, dar sfios politicește și fără însemnătate culturală, gospodăria pașnică de supt actualul Mitropolit, Ioan Mețianu, care poate chivernisește prea mult acolo unde ar trebui să cîrmuiască, toate aceste îndelungate neajunsuri n’au slăbit această însușire a societății românești din Sibiu. **Romînul venit din alte părți se simte bine** în acest mediu vioiu și fin, unde se înțelege foarte bine alusia și gluma. Dacă n’ar fi dușmănia care desparte familiile fruntașe și oarecare predominare a spiritului german, dacă iubirea pentru literatură ar ieși din pasivitate și ar da o gazetă bună, o librărie viaie, șiruri de conferinți folositoare, stările culturale din Sibiu cu 5.000 de Romîni (a patra parte din locuitori) ar mulțami și mai mult».

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2020-anul-iorga-anul-samanatoristilor-xxi-daca-nar-fi-dusmania-care-desparte-familiile-fruntase-josephstadt-152232.html>

Tribuna
Dintotdeauna pentru totdeauna!

Eveniment Actualitate Stiri de pe strada mea Sport Cultura Sanatate Timp liber Tribuna femeilor Descopera lumea

2020 - Anul Iorga, anul sămănătoriștilor (XXI): Dacă n'ar fi dușmănia care desparte familiile fruntașe ...- Josephstadt!

Marius HALMAGHI 24.05.2020 22:20 178 vizualizari 0 comentarii

În: *Tribuna*, 24 mai 2020